РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

9 юли 2009 година *

По дело C-511/06 P

с предмет жалба на основание член 56 от Статута на Съда, подадена на 11 декември 2006 г.,

Archer Daniels Midland Co., установено в Decatur (Съединени щати), за което се явяват адв. C. O. Lenz, Rechtsanwalt, г-жа L. Martin Alegi, г-н E. Batchelor и г-жа M. Garcia, solicitors, със съдебен адрес в Люксембург,

жалбоподател,

като другата страна в производството е

Комисия на Европейските общности, за която се явяват г-н A. Bouquet и г-н X. Lewis, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

ответник в първоинстанционното производство,

* Език на производството: английски.

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н A. Tizzano, изпълняващ функцията на председател на първи състав, г-н M. Ilešič, г-н A. Borg Barthet, г-н E. Levits (докладчик) и г-н J.-J. Kasel, съдии,

генерален адвокат: г-н P. Mengozzi,
секретар: г-н H. von Holstein, заместник-секретар,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 8 май 2008 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 ноември 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

1 С жалбата си Archer Daniels Midland Co. (наричано по-нататък „ADM“) иска да се отмени Решение на Първоинстанционния съд на Европейските общности от 27 септември 2006 г. по дело Archer Daniels Midland/Комисия (T-59/02, Recueil, стр. II-3627, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“), с което последният е отхвърлил частично неговата жалба, с която се иска частичната отмяна на Решение 2002/742/ЕО на Комисията от 5 декември 2001 година относно процедура на основание на член 81 от Договора за ЕО и на член 53 от Споразумението за ЕИП (преписка COMP/E-1/36.604 — Лимонена киселина) (ОВ L 239, 2002 г., стр. 18, наричано по-нататък „спорното решение“) в частта, в която то го засяга.

Правна уредба

2 Член 15, параграф 2 от Регламент № 17 на Съвета от 6 февруари 1962 година — Първи регламент за прилагане на членове [81] и [82] от Договора (ОВ 13, 1962 г., стр. 204; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 3), предвижда:

„С решение Комисията може да наложи на предприятия или сдружения на предприятия глоби най-малко в размер от хиляда разчетни единици и най-много в размер от един милион разчетни единици, като последният размер може да достигне десет процента от оборота от предходната стопанска година на всяко от предприятията, участвали в нарушението, когато умишлено или поради небрежност:

а) извършват нарушение на разпоредбите на член [81], параграф 1 [ЕО] и член [82 ЕО], […]

[…]

С оглед определяне размера на глобата, освен тежестта на нарушението, следва да се отчете и неговата продължителност.“ [неофициален превод]

3 Известието на Комисията от 14 януари 1998 година, озаглавено „Насоки относно метода за определяне на размера на глобите, налагани съгласно член 15,

параграф 2 от Регламент № 17 и член 65, параграф 5 от Договора за Европейска общност за въглища и стомана“ (ОВ C 9, 1998 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 3, стр. 69, наричано по-нататък „Насоките“), предвижда по-конкретно:

„Установените [...] принципи следва да гарантират прозрачността и безпристрастността на решенията на Комисията пред предприятията и също така пред Съда на Европейските общности, като същевременно потвърдят дискреционните правомощия, с които е овластена Комисията за определяне на глоби в рамките на 10 % от общия оборот. Тези правомощия трябва, въпреки това, да се осъществяват при провеждане на последователна и недискриминационна политика, която съответства на преследваните цели за санкциониране на нарушенията на правилата на конкуренцията.

Новият метод за определяне на размера на глобата ще се придържа към правилата, които се основават на определянето на основната сума, която ще се увеличава, за да се вземат предвид отегчаващите обстоятелства или ще се намалява, за да се вземат предвид смекчаващите обстоятелства.“

4 По смисъла на точка 1, А от Насоките:

„При оценяване на тежестта на нарушението трябва да бъде взет предвид неговият характер, неговото действително отражение върху пазара, където това може да бъде определено, а също така да бъде взет предвид и размерът на съответния географски пазар.

Така нарушенията ще трябва да бъдат класифицирани в една от следните три категории: незначителни нарушения, сериозни нарушения и много сериозни нарушения.

[…]

Също така е необходимо да бъде взет предвид ефективният икономически капацитет на нарушителите за нанасяне на значителни вреди на други оператори, и по-специално потребители, и да се определи глоба в размер, който гарантира, че тя има сериозен възпиращ ефект.

[…]

Когато едно нарушение включва няколко предприятия (например картели), в някои случаи може да е необходимо да се приложат добавки към определените суми в рамките на всяка една от трите категории с цел да бъде взета предвид специфичната тежест на нарушението и поради това, действителното отражение на нарушението на всяко едно от предприятията върху конкуренцията, по-специално когато е налице значителна несъразмерност по отношение на глобите на предприятията, извършили същия вид нарушения.

[…]“

5 Точка 2 от Насоките, озаглавена „Отегчаващи вината обстоятелства“, гласи:

„Основната сума ще бъде увеличена, когато са налице утежняващи обстоятелства, като например […]:

[…]

— роля на извършителя или подбудителя за извършване на нарушението,

[…]“

6 Точка 3 от Насоките, озаглавена „Смекчаващи обстоятелства“, гласи следното:

„Основната сума ще бъде намалена, когато са налице смекчаващи обстоятелства, като например […]:

[…]

— преустановяване на нарушението веднага след намесата на Комисията (по-специално, когато тя извършва проверки),

[…]“

7 По смисъла на дял Б от Известие на Комисията от 18 юли 1996 година за намаляване или освобождаване от отговорност в случаите на картел (ОВ C 207, 1996 г., стр. 4, наричано по-нататък „Известието относно сътрудничеството“), озаглавен „Освобождаване от отговорност или много съществено намаляване на размера на наложената глоба“:

„Предприятие, което:

а) уведомява Комисията за таен картел, преди тя да е пристъпила към проверка на участващите в него предприятия и преди вече да разполага с достатъчно данни, за да докаже съществуването на твърдения картел;

б) е първото, което предоставя решаващи доказателства за съществуването на картела;

в) е прекратило своето участие в незаконната дейност най-късно в момента, в който то разкрива картела;

г) предоставя на Комисията всички необходими данни, както и всички документи и доказателства, с които разполага относно картела, и оказва постоянно и пълно сътрудничество по време на цялото разследване;

д) не е принудило друго предприятие да участва в картела, нито е играло роля на подбудител или решаваща роля в незаконната дейност,

се ползва с намаление най-малко от 75 % от размера на глобата, която би му била наложена при липса на сътрудничество, като това намаление може да стигне до пълно освобождаване от глобата“. [неофициален превод]

8 Дял Г от Известието относно сътрудничеството, озаглавен „Значително намаляване на размера на глобата“, предвижда:

„1. Когато дадено предприятие сътрудничи, без да са налице всички изложени в дялове Б и В условия, то може да се ползва с намаление от 10 % до 50 % от размера на глобата, която би му била наложена при липса на сътрудничество.

[…]“ [неофициален превод]

9 Дял Д, параграф 2 от посоченото известие има следното съдържание:

„Само към момента на приемане на решението от Комисията тя преценява дали изложените в дялове Б, В или Г условия са изпълнени и съответно дали трябва да бъде намален размерът на глобата или дори да не бъде налагана такава. Не е целесъобразно Комисията да предприема такива мерки преди края на административната процедура, тъй като посочените условия се прилагат в хода на тази процедура.“ [неофициален превод]

Обстоятелства в основата на спора

Картелът

10 Адресати на спорното решение на Комисията са пет предприятия, производители на лимонена киселина, а именно ADM, Cerestar Bioproducts BV (наричано по-нататък „Cerestar“), F. Hoffmann-La Roche AG (наричано по-нататък „HLR“), Haarmann & Reimer Corporation (наричано по-нататък „H & R“) и Jungbunzlauer AG (наричано по-нататък „JBL“).

11 Лимонената киселина е подкиселяващо вещество и консервант, използван в хранителните стоки и напитките, в детергентите и почистващите средства за домакинска употреба, във фармацевтичните и козметичните продукти, както и в различни промишлени процеси.

12 През август 1995 г. Комисията е уведомена за започването на разследване от Министерство на правосъдието на Съединените щати във връзка с пазара на лимонена киселина в Съединените щати. Като признават, че са участвали в картел, предприятията ADM, Cerestar, HLR, H & R и JBL заплащат глоби въз основа на сключени с посоченото министерство споразумения. Освен това на някои лица са наложени глоби в лично качество.

13 На 6 август 1997 г. Комисията изпраща по силата на член 11 от Регламент № 17 искания за информация до четиримата основни производители на лимонена киселина в Европейската общност.

14 След като разглежда последващо искане, отправено през юли 1998 г., Cerestar уведомява Комисията за намерението си да сътрудничи. По време на среща с представители на Комисията, състояла се на 29 октомври 1998 г., предста-

вителите на Cerestar описват по памет дейностите на картела, в който са участвали петте предприятия, посочени в точка 10 от настоящото решение (наричан по-нататък „картелът“), както и някои механизми за функционирането му. Освен това предприятието подчертава ролята, която играе ADM по време на някои многостранни срещи между посочените предприятия. Cerestar потвърждава това свидетелско показание в писмено изявление от 25 март 1999 г. (наричано по-нататък „изявлението на Cerestar“).

15 На 11 декември 1998 г. представителите на ADM посочват по време на среща с представители на Комисията антиконкурентните дейности, в които е участвало това дружество в рамките на картела. Посоченото дружество потвърждава тези твърдения с писмо от 15 януари 1999 г. (наричано по-нататък „изявлението на ADM“).

16 Въз основа на информацията, съобщена от петте обвинени предприятия в отговор на исканията за допълнителна информация на Комисията, тя им изпраща изложение на възраженията с дата 29 март 2000 г. (наричано по-нататък „изложение на възраженията“), в което твърди, че те са нарушавали член 81, параграф 1 ЕО и член 53, параграф 1 от Споразумението за Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 година (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3) в периода от март 1991 г. до май 1995 г. за четири от тях, сред които ADM, и в периода от май 1992 г. до май 1995 г. за Cerestar поради участието му в таен картел на пазара на лимонена киселина. Комисията ги упреква по-специално че са разпределили помежду си конкретни квоти за продажба за всяко от тях и са ги спазвали, че са определили целеви и/или минимални цени, че са премахнали отстъпките и са обменяли конкретна информация относно клиентите. Никое от тези предприятия не е поискало провеждане на изслушване, нито оспорва по същество посочените в Изложението на възраженията факти. Те се ограничават до писмен отговор на насочените срещу тях твърдения.

Изложението на възраженията

17 В част I, раздел B от Изложението на възраженията Комисията излага фактите, на които се основават нейните възражения. В точка 50 от това изложение тя изброява петте основни писмени доказателства, на които е основала фактиче-

ските си констатации и които били приложени към посоченото изложение с шест други документа, сред които доклад за изявленията, направени от представител на ADM по време на срещата, състояла се на 11 декември 1998 г. с представители на Комисията, а именно изявлението на ADM, доклад за изявленията на бивш представител на ADM пред представители на Министерството на правосъдието на Съединените щати и пред агенти на Федералното бюро за разследване (ФБР) в хода на антитръстовата процедура, надлежно проведена от властите на Съединените щати, с дата 5 ноември 1996 г. (наричан по-нататък „докладът на ФБР“), както и изявлението на Cerestar.

18 Освен това в точки 161 и 162 от Изложението на възраженията се посочвало, че за да прецени тежестта на нарушението, Комисията е взела предвид факти като описаните и преценени в посочения раздел B и че за да определи размера на глобата, която следва да се наложи на всяко предприятие, тя е отчела, наред с другото, и ролята на всяко от тях в съглашателските споразумения, както са описани в част I от това изложение.

19 Накрая, в точки 57 и 58 от посоченото изложение се споменавали двустранните срещи, проведени през януари 1991 г. между ADM и съответно JBL, HLR и H & R с оглед на привеждането в действие на картела.

Изявлението на ADM

20 Изявлението на ADM съдържа подробно и изразено в цифри описание на механизмите на картела, и по-конкретно на решенията, приети от обвинените предприятия по време на състоялите се между тях срещи между март 1991 г. и май 1995 г.

Докладът на ФБР

21 Докладът на ФБР съдържа направеното от бивш представител на ADM описание на механизмите на действие на картела, и по-специално информация относно срещите, провеждани между обвинените предприятия. Наред с другото, в този доклад се посочва, че били организирани срещи, на които се събирали представители на всяко участващо в картела предприятие, сред които срещите, известни като „masters“, на които се събирали техните най-висши представители и които се отнасяли до стратегиите и механизмите на действие на картела, докато срещите, известни като „sherpa“, обединявали представители, натоварени с практическото привеждане в действие на тези механизми. Съгласно същия доклад на разпитваното лице му се струвало, че у друг бивш представител на ADM, наричан „Мъдрецът“, който участвал в двата вида срещи, посочени по-горе, се зародила идеята за механизма на действие на картела, известен като „споразумението G-4/5“, и че той изиграл достатъчно активна роля при въвеждането на този механизъм.

Изявлението на Cerestar

22 Изявлението на Cerestar включва кратко описание на многостранните срещи между представителите на обвинените предприятия, както и на приетите от тях решения. В това изявление се уточнява, че на представителя на Cerestar му се струвало, че представителят на ADM имал водеща роля на тези срещи.

Спорното решение

23 По смисъла на член 1, параграф 1 от спорното решение петте предприятия, които са негови адресати, „са нарушили член 81, параграф 1 от Договора […], участвайки в продължаващо споразумение и/или продължаваща съгласувана практика в сектора на лимонената киселина“.

24 Съгласно член 1, параграф 2 от това решение нарушението е продължило от март 1991 г. до май 1995 г. в случая на ADM, HLR, H & R, както и на JBL, и от май 1992 г. до май 1995 г. — в случая на Cerestar.

25 Член 3 от посоченото решение има следното съдържание:

„Налагат се следните глоби […] за констатираното [в член 1] нарушение:

а) [ADM]:глоба в размер на 39,69 милиона евро,

б) [Cerestar]:глоба в размер на 170 000 EUR,

в) [HLR]:глоба в размер на 63,5 милиона евро,

г) [H & R]:глоба в размер на 14,22 милиона евро,

д) [JBL]:глоба в размер на 17,64 милиона евро.“

26 С оглед на определянето в спорното решение на размера на глобите Комисията прилага методологията, изложена в Насоките, както и в Известието относно сътрудничеството.

27 На първо място, Комисията определя основния размер на глобата в зависимост от тежестта и продължителността на нарушението.

28 По отношение на тежестта на нарушението в съображение 230 от спорното решение Комисията най-напред квалифицира нарушението като много сериозно с оглед на неговия характер, неговото действително отражение върху пазара на лимонена киселина в Европейското икономическо пространство и размера на съответния географски пазар.

29 По-нататък, Комисията приема в съображение 233 от посоченото решение, че е необходимо да се вземе предвид действителният икономически капацитет на нарушителите да увредят значително конкуренцията, и глобата да се определи на равнище, което да гарантира, че тя ще има достатъчно възпиращо действие. Следователно като се основава на световния оборот на засегнатите предприятия от продажбата на лимонена киселина през 1995 г., последната година от периода на извършване на нарушението, Комисията ги разделя на три категории. В първата категория тя поставя H & R, което държи дял от 22 % от световния пазар, във втората — ADM и JBL, с пазарни дялове от [поверително], както и HLR, с пазарен дял от 9 %, а в третата — Cerestar с пазарен дял от 2,5 % от световния пазар. На тази основа Комисията определя първоначални размери съответно от 35 милиона евро за предприятието, класирано в първата категория, 21 милиона евро за предприятията, класирани във втората категория, и 3,5 милиона евро за предприятието, класирано в третата категория.

30 Освен това за да гарантира, че глобата ще има достатъчно възпиращо действие, Комисията извършва допълнително адаптиране на основните размери. За тази цел, като отчита размера и световните ресурси на засегнатите предприятия, изразени чрез общия им световен оборот, Комисията прилага мултипликационен коефициент 2 към първоначалните размери, определени за ADM и HLR, и 2,5 към първоначалния размер, определен за H & R.

31 От друга страна, от съображения 249 и 250 от спорното решение следва, че за да се отчете продължителността на извършеното от всяко предприятие нарушение, така определените размери са увеличени с 10 % за всяка година участие в картела, което представлява увеличение от 40 % за ADM, HLR, H & R и JBL и 30 % за Cerestar.

32 Така в съображение 254 от спорното решение Комисията определя основния размер на глобите на 58,8 милиона евро за ADM, а по отношение на Cerestar, HLR, H & R и JBL — съответно на 4,55 милиона, 58,8 милиона, 122,5 милиона и 29,4 милиона евро.

33 На второ място, както следва от съображение 273 от спорното решение, основният размер на глобите, които следва да бъдат наложени на ADM и HLR, е увеличен с 35 % поради утежняващи обстоятелства, с мотива че тези предприятия са имали водеща роля в рамките на картела.

34 В съображения 263 и 264 от това решение Комисията приема по-конкретно двустранните срещи между ADM и три други участващи в картела предприятия като индиция за това, че ADM е имало роля на подбудител в картела, като добавя, че съществуват и други доказателства за водещата роля на последното в картела.

35 В това отношение в съображения 265 и 266 от спорното решение Комисията се позовава на някои факти, изведени от доклада на ФБР и от изявлението на Cerestar.

36 На трето място, Комисията в съображения 274—291 от решението разглежда и отхвърля исканията на някои предприятия да се ползват от смекчаващи обстоятелства.

37 На четвърто място, съгласно член 15, параграф 2 от Регламент № 17 Комисията адаптира в съображение 293 от спорното решение така изчислените за Cerestar, както и за H & R размери, така че те да не превишават границата от 10 % от общия годишен световен оборот на тези предприятия.

38 Накрая, на пето място, в изпълнение на Известието относно сътрудничеството Комисията предоставя на обвинените предприятия намаление на размера на съответните им глоби.

39 Така от съображения 305 и 310 от спорното решение следва, че съгласно дял Б от известието Cerestar се ползва от „много съществено“ намаление, а именно 90 % от размера на глобата, която е щяла да му бъде наложена при липса на сътрудничество, с мотива че то е първото предприятие, предоставило на Комисията решаващи доказателства за съществуването на картела.

40 Следователно в съображение 306 от спорното решение Комисията отхвърля доводите на ADM, че то трябвало да се счита за предприятие, което първо е предоставило тези доказателства, и че съгласно дял Г от Известието относно сътрудничеството тя му била определила само „значително“ намаление, а именно в размер на 50 % от размера на глобата, която е щяла да му бъде наложена при липса на сътрудничество.

41 Освен това JBL, H & R и HLR се ползват от намаление съответно в размер на 40 %, 30 % и 20 % от размера на глобите, която са щели да им бъдат наложени при липса на сътрудничество.

Производството пред Първоинстанционния съд и обжалваното съдебно решение

42 На 28 февруари 2002 г. ADM обжалва спорното решение пред Първоинстанционния съд.

43 В рамките на това обжалване ADM иска отмяната на член 1 от спорното решение в частта, в която се установява, че то е участвало в ограничаването на капацитета на пазара на лимонена киселина и в определянето на производител, който да ръководи увеличенията на цените във всеки национален сегмент от посочения пазар, отмяната на член 3 от това решение в частта, която се отнася до него, и при условията на евентуалност намаляването на наложената му глоба.

44 В подкрепа на жалбата си ADM представя различни правни основания във връзка с размера на наложената му глоба и насочени, наред с другото, срещу преценката на тежестта на нарушението, квалифицирането му като водач на картела, в който е участвало, и преценката на смекчаващите обстоятелства и на сътрудничеството, оказано от него в хода на административното производство.

45 На първо място, що се отнася до тежестта на нарушението, ADM изтъква, че при преценката на действителното отражение на картела Комисията е допуснала грешки при дефинирането на съответния пазар, като не е определила предварително този пазар и следователно при това определяне не е взела предвид продуктите — заместители на лимонената киселина.

46 След като приема в точка 201 от обжалваното съдебно решение, че ADM не е доказало, че отражението на свързания с лимонената киселина картел върху поголемия пазар, на което то се е позовало, не се е проявило, или най-малкото е било пренебрежимо, Първоинстанционният съд отхвърля това правно основание.

47 На второ място, по отношение на квалифицирането като водач на картела ADM упреква Комисията, че е допуснала грешки в преценката на възприетите доказателства, за да стигне до такова квалифициране. От една страна, жалбоподателят изтъква, че Комисията е използвала документ, изготвен от властите на трета държава, а именно доклада на ФБР, в нарушение на неговите процесуални гаранции, доколкото по-конкретно не е имал възможност да изрази становище относно действителността на посочения документ. От друга страна, той поддържа, че Комисията не е зачела правото му на защита, поради факта че последната не е споменала в изложението на възраженията нито квалифицирането на ADM като водач на картела, нито доказателствата в подкрепа на тази роля на водач, произтичащи от доклада на ФБР и от изявлението на Cerestar.

48 Първоинстанционният съд припомня в точка 215 от обжалваното съдебно решение, че за да направи това квалифициране, Комисията се е основала на три доказателства, а именно двустранните срещи, доклада на ФБР и изявлението на Cerestar.

49 По отношение на двустранните срещи Първоинстанционният съд приема в точка 226 от обжалваното съдебно решение, че Комисията не е допуснала явна грешка в преценката, като е счела, че става въпрос за допълнителна индиция спрямо другите две доказателства, които са докладът на ФБР и изявлението на Cerestar, с които се установява, че ADM е действало като водач в картела.

50 По отношение на доклада на ФБР Първоинстанционният съд приема в точка 268 от обжалваното съдебно решение, че прилагайки този доклад към изложението на възраженията, Комисията е позволила на ADM да изрази становище по действителността на посочения доклад, по-конкретно във връзка с евентуалните процесуални нередности, които биха произтекли от факта, че докладът е бил взет предвид. След като констатира, че ADM не е оспорило този доклад на никой етап от административното производство, Първоинстанционният съд приема в точка 270 от това съдебно решение, че Комисията не е нарушила процесуалните права на жалбоподателя.

51 По отношение на изявлението на Cerestar Първоинстанционният съд установява в точка 290 от обжалваното съдебно решение, че съдържанието му съвпада с това на доклада на ФБР, така че Комисията не е допуснала явна грешка в преценката,

като му е придала по-голяма доказателствена стойност от тази на другите доказателства, на които жалбоподателят се позовава, за да докаже, че не е поел ролята на водач на картела.

52 Освен това в точки 436—439 от обжалваното съдебно решение Първоинстанционният съд постановява, че адресираното до обвинените предприятия изложение на възраженията съдържало основните фактически и правни обстоятелства, на които е могла да се основава глобата, която Комисията е възнамерявала да им наложи. От една страна, не било нейно задължение на този стадий от производството да информира ADM за квалифицирането му като водач на картела. От друга страна, доколкото е безспорно, че докладът на ФБР и изявлението на Cerestar са били приложени към това известие, Първоинстанционният съд постановява, че ADM не е могло да твърди наличие на нарушение на правото на защита, въпреки че Комисията не е посочила изрично, в частта от посоченото известие, свързана с изложението на фактите, че може да счете ADM за водач на картела, нито е посочила кои доказателства би възприела, за да направи извод за наличието на такава роля.

53 Следователно Първоинстанционният съд отхвърля правното основание на ADM, свързано с квалифицирането му като водач на картела.

54 На трето място ADM твърди, че Комисията погрешно не е взела предвид смекчаващото обстоятелство, предвидено в точка 3, трето тире от Насоките, въпреки че то е преустановило участието си в картела, считано от първите намеси на органите на Съединените щати в областта на конкуренцията.

55 След като извършва в точки 335 и 336 от обжалваното съдебно решение тълкуване на точка 3, трето тире от Насоките, Първоинстанционният съд заключава в точка 338 от това съдебно решение, че вземането предвид на това смекчаващо обстоятелство не може да става служебно, а зависи от конкретните обстоятелства на разглеждания случай. Според Първоинстанционния съд обаче тайният характер на разглеждания картел доказва, че засегнатите предприятия са извършили умишлено нарушението, в което са обвинени, така че съгласно неговата съдебна практика преустановяването на такова нарушение не може да се счита за смекчаващо обстоятелство, когато е предизвикано в резултат на

намесата на Комисията. Вследствие на това Първоинстанционният съд отхвърля правното основание на ADM, свързано с невземането предвид на това обстоятелство като смекчаващо.

56 На четвърто място, ADM упреква Комисията, че не е направила „много съществено“ по смисъла на дял Б от Известието относно сътрудничеството намаление на размера на глобата, която е трябвало да му наложи при липса на сътрудничество, макар да е било първото предприятие, предоставило на Комисията решаващи доказателства за съществуването на картела.

57 Първоинстанционният съд отхвърля и това правно основание, като постановява в точки 377 и 378 от обжалваното съдебно решение, че предвид водещата роля на ADM в картела Комисията основателно е отказала да извърши „много съществено“ намаление на размера на глобата.

58 Накрая, Първоинстанционният съд уважава в останалата му част правното основание, изложено от ADM във връзка с нередността, произтичаща от вземането предвид, в съображение 158 от спорното решение, на някои обстоятелства, непосочени в изложението на възраженията. Поради това той отменя член 1 от това решение, доколкото при прочита му във връзка с посоченото съображение констатира, че ADM, от една страна, е блокирало, ограничило и възпрепятствало капацитета за производство на лимонена киселина, и от друга страна, е определило производителя, който да ръководи увеличенията на цените във всеки национален сегмент от разглеждания пазар. Въпреки това, като се има предвид, че тези обстоятелства не са необходими с оглед на съществените характеристики на картела, Първоинстанционният съд приема, че не следва да се променя размерът на глобата, определен от Комисията по отношение на ADM. Накрая, той го осъжда да понесе всички съдебни разноски, при условие че една десета от направените от него съдебни разноски следва да бъдат понесени от Комисията.

Искания на страните

59 ADM иска от Съда:

— да отмени обжалваното съдебно решение в частта, в която Първоинстанционният съд отхвърля жалбата срещу спорното решение,

— да отмени член 3 от спорното решение в частта, в която то го засяга,

— при условията на евентуалност да измени посочения член 3, като отмени или намали наложената му глоба,

— при условията на евентуалност да върне делото за ново разглеждане пред Първоинстанционния съд, така че той да се произнесе в съответствие с решението на Съда, и

— във всички случаи да осъди Комисията да понесе направените от нея съдебни разноски, както и разноските на ADM, свързани с производствата пред Първоинстанционния съд и пред Съда.

60 Комисията иска от Съда:

— да отхвърли жалбата, и

— да осъди ADM да заплати съдебните разноски.

По жалбата

61 Жалбоподателят излага девет правни основания в подкрепа на жалбата си, изведени съответно:

— по отношение на първите пет правни основания — от различни грешки при прилагане на правото, които Първоинстанционният съд бил допуснал във връзка с квалифицирането на ADM като водач на картела,

— по отношение на шестото правно основание — от грешка при прилагане на правото, която Първоинстанционният съд бил допуснал във връзка с отказа да се вземат предвид спрямо ADM смекчаващи обстоятелства, свързани с преустановяването на неговото участие в картела,

— по отношение на седмото и осмото правно основание — от нарушение на принципа на защита на оправданите правни очаквания и от грешка при прилагане на правото, която Първоинстанционният съд бил допуснал, що се отнася до прилагането на правилата, посочени в Известието относно сътрудничеството, и

— по отношение на деветото правно основание — от нарушение на принципа, според който при преценката на тежестта на нарушението Комисията следва да съблюдава правилата, които сама си е наложила, що се отнася до определянето на съответния пазар.

По първото правно основание, изведено от грешка при прилагане на правото във връзка с преценката на зачитането на правото на защита на ADM, що се отнася до квалифицирането му като водач

Доводи на страните

62 С това правно основание, което се подразделя на две части, ADM твърди, че Първоинстанционният съд е нарушил правото му на защита.

63 В първата част жалбоподателят упреква Първоинстанционния съд, че в точки 437 и 438 от обжалваното съдебно решение е констатирал, че в изложението на възраженията Комисията е посочила основните фактически обстоятелства, с които се характеризира тежестта на неговото деяние, въпреки че там не е споменато обстоятелството, че той би могъл да бъде считан за водач на картела. Водещата роля обаче била един от основните елементи, които трябва да съдържа изложението на възраженията, тъй като в противен случай щяло да бъде нарушено правото на защита на засегнатото предприятие.

64 Във втората част ADM твърди, че в изложението на възраженията Комисията не го е предупредила за възприетите в спорното решение факти, за да направи извода, че той има водеща роля. Единствено наличието, в приложение към това известие, на документите, въз основа на които са установени тези факти, не било достатъчно, за да се гарантира зачитането на правото на защита на жалбоподателя.

65 Комисията счита, че това правно основание не е основателно. По отношение на първата част, със споменаването в точка 158 от изложението на възраженията, че при преценката на тежестта на нарушението ще вземе предвид ролята, която е изиграло поотделно всяко предприятие, участвало в него, тя била изпълнила изискванията на съдебната практика, припомнени от самия жалбоподател, както постановява Първоинстанционният съд.

66 Втората част била ирелевантна, тъй като освен това Първоинстанционният съд е постановил, че Комисията не била задължена да посочва в изложението на възраженията фактите, въз основа на които квалифицира жалбоподателя като водач на картела. При всички положения посочената част била неоснователна, тъй като тези факти били известни на последния, предвид това, че се съдържали в приложените към това известие документи. Освен това различни точки от посоченото известие споменавали изрично жалбоподателя. Следователно той е имал възможност да изложи възраженията си във връзка с документите, използвани за доказване на водещата му роля на стадия на административното производство, поради което правото му на защита не било нарушено.

Съображения на Съда

— По първата част от първото правно основание

67 От констатациите в точка 437 от обжалваното съдебно решение следва, че в адресираното до ADM изложение на възраженията Комисията квалифицира нарушението, което твърди, че са извършили обвинените предприятия, като много сериозно и обявява намерението си да определи глоби с достатъчно възпиращ размер. В този контекст от съображения 158, 161 и 162 от посоченото изложение следва също, че Комисията ще вземе предвид ролята, която е изиграло поотделно всяко предприятие, участвало в нарушението.

68 Следва да се подчертае, че съгласно постоянната практика на Съда, припомнена от Първоинстанционния съд в точка 434 от обжалваното съдебно решение, щом в изложението на възраженията Комисията посочва изрично, че ще прецени дали следва да се налагат глоби на съответните предприятия, и излага основните фактически и правни обстоятелства, които могат да доведат до налагането на глоба, като например тежестта и продължителността на предполагаемото нарушение и факта дали то е извършено „умишлено или по непредпазливост“, тя изпълнява своето задължение да зачете правото на изслушване на обвинените предприятия. Така тя им предоставя данни, необходими за защита не само срещу установяването на нарушението, но и срещу налагането на глоба (вж. в този смисъл Решение от 28 юни 2005 г. по дело Dansk Rørindustri и др./Комисия, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P—C-208/02 P и C-213/02 P, Recueil, стр. I-5425, точка 428, както и Решение от 18 декември 2008 г. по дело Coop de France Bétail и Viande/Комисия, C-101/07 P и C-110/07 P, точка 49).

69 Освен това от съдебната практика следва, че възлагането на задължение на Комисията да предостави на обвинените предприятия на стадия на изложението на възраженията конкретни данни относно равнището на предвидените глоби, би означавало да ѝ бъде наложено да предопредели по неподходящ начин съдържанието на окончателното си решение (вж. в този смисъл Решение от 7 юни 1983 г. по дело Musique Diffusion française и др./Комисия, 100/80—103/80, Recueil, стр. 1825, точка 21).

70 В това отношение следва да се подчертае, че квалифицирането като водач на картел е с важни последици за размера на глобата, която следва да бъде наложена на предприятие, квалифицирано като такъв. Така съгласно точка 2 от Насоките става въпрос за утежняващо обстоятелство, което води до значително увеличаване на основния размер на глобата. Също така по смисъла на дял Б, буква д) от Известието относно сътрудничеството такова квалифициране автоматично изключва много съществено намаляване на размера на глобата, дори предприятието, квалифицирано като водач, да отговаря на всички посочени в него условия, за да може да му бъде предоставено такова намаляване.

71 При това положение в изложението на възраженията Комисията следва да посочи считаните от нея за релевантни доказателства, така че обвиненото предприятие, което би могло да бъде квалифицирано като водач на картела, да отговори на такова възражение. Въпреки това, с оглед на факта, че това изложение е етап от приемането на окончателното решение и че поради това не

представлява окончателната позиция на Комисията, не може да се изисква последната, на този стадий вече, да е извършила правно квалифициране на доказателствата, на които се основава в окончателното си решение, за да квалифицира едно предприятие като водач на картела.

72 От това следва, че Първоинстанционният съд не може да бъде упрекван, че е допуснал грешка при прилагане на правото, постановявайки, че Комисията е могла да не посочва в изложението на възраженията, че би квалифицирала ADM като водач.

73 Следователно първата част на първото правно основание трябва да се отхвърли като неоснователна.

— По втората част от първото правно основание

74 В тази част ADM поддържа, че Първоинстанционният съд е нарушил правото му на защита, като е постановил в точка 439 от обжалваното съдебно решение, че му е била дадена възможност да изложи становището си по някои от приетите факти с оглед квалифицирането му като водач в картела, тъй като тези факти били изведени от документите, приложени към изложението на възраженията.

75 За да квалифицира ADM като водач на картела, Комисията се опира в съображения 265 и 266 от спорното решение на факти, които извежда от доклада на ФБР, както и от изявлението на Cerestar.

76 Така, от една страна, в посоченото съображение 265, в което се цитира докладът на ФБР, се посочва, че „начинът на функциониране на споразумението G-4/5 явно е идея [на представителя на ADM] и на срещата на 6 март 1991 г. в Базел, където е формулирано съдържанието на споразумението [относно лимонената киселина], [този представител] е играл достатъчно активна роля“ и още, че посоченият представител бил считан за „Мъдреца“ и дори бил известен с прякора „Проповедника“.

77 От друга страна, посоченото съображение 266 съдържа пасаж от изявлението на Cerestar, съгласно който „въпреки че [представителите на HLR и JBL председателствали] обичайно срещата „masters“, [Cerestar] имало ясното впечатление, че [представителят на ADM] играел водеща роля. [Последният] председателствал срещите „sherpa“ и подготвял като цяло преписките и предложенията за ценовите листи, предмет на договаряне“.

78 В началото следва да се подчертае, че обратно на поддържаното от Комисията, Първоинстанционният съд не потвърждава принципа, според който тя не е била длъжна да посочи в изложението на възраженията фактическите обстоятелства, които са довели до квалифицирането на ADM като водач. Всъщност в обжалваното съдебно решение той се произнася по следния начин:

„438 Зачитането на правото на защита на засегнатите предприятия не задължава Комисията в изложението на възраженията да посочи по-точно начина, по който би взела предвид при необходимост [основните фактически и правни обстоятелства, на които може да се основава една глоба] при определяне на равнището на глобата. По-конкретно, Комисията не е била длъжна да посочи нито че ADM би могло да се счита за подстрекател на картела, нито размера на увеличението, което евентуално би наложила поради тази причина на глобата на ADM […]

439 […] следва да се припомни, че Комисията е приложила [доклада на ФБР и изявлението на Cerestar] към изложението на възраженията и че по този начин страните са имали възможност да изразят становището си по този въпрос, включително по отношение на използването им като доказателство.“

79 Вследствие на това Първоинстанционният съд постановява, че Комисията е зачела правото на защита на ADM, доколкото е приложила към изложението на възраженията доказателствата относно фактите, на които се основава в спорното решение, за да квалифицира ADM като водач на картела.

80 С оглед на уточненото по-горе и въпреки че Първоинстанционният съд не може да бъде упрекван, че е допуснал грешка при прилагане на правото, като е постановил в точка 438 от обжалваното съдебно решение, че Комисията не е задължена да посочва в изложението на възраженията начина, по който би взела предвид фактическите обстоятелства, за да определи равнището на глобата, нито по-конкретно дали възнамерява въз основа на тези факти да квалифицира дадено предприятие като водач на картела, Комисията все пак е имала задължението най-малкото да посочи тези фактически обстоятелства.

81 Въпреки това трябва да се направи изводът, че обратно на изтъкнатото от Комисията, фактите, на които тя се основава в съображения 265 и 266 от спорното решение, изведени от доклада на ФБР и от изявлението на Cerestar, не са посочени в изложението на възраженията.

82 Действително, както посочва генералният адвокат в точка 40 от своето заключение, Първоинстанционният съд не е приел в точка 439 от обжалваното съдебно решение, че решаващите факти са посочени в изложението на възраженията, а е констатирал, че по силата на самото обстоятелство, че Комисията е приложила към посоченото известие документите, от които произтичат тези факти, на жалбоподателя е била дадена възможност да изрази становище по използването на тези документи като доказателство, както и по описаните в тях факти.

83 Следователно трябва да се провери дали Първоинстанционният съд не е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че по този начин Комисията е зачела правото на защита на жалбоподателя.

84 Следва да се припомни, че зачитането на правото на защита във всяко производство, което би могло да приключи с налагане на санкции, по-точно глоби или периодични имуществени санкции, е основен принцип на правото на Общността, който трябва да се спазва дори когато става дума за административно производство (вж. по-конкретно Решение от 10 май 2007 г. по дело SGL Carbon/Комисия, C-328/05 P, Сборник, стр. I-3921, точка 70).

85 Зачитането на правото на защита изисква по-конкретно на предприятието, обект на разследване, да е била дадена възможност по време на административната процедура да изложи ефективно своята гледна точка относно истинността и релевантността на твърдените факти и обстоятелства, както и относно документите, приети от Комисията в подкрепа на твърдението ѝ за наличието на нарушение на Договора (вж. Решение по дело Musique Diffusion française и др./Комисия, посочено по-горе, точка 10, Решение от 25 януари 2007 г. по дело Dalmine/Комисия, C-407/04, Сборник, стр. I-829, точка 44, както и Решение по дело SGL Carbon/Комисия, посочено по-горе, точка 71).

86 Наред с другото, изложението на възраженията позволява на предприятията, които са обект на разследване, да се запознаят с доказателствата, с които разполага Комисията, и да придадат пълна ефективност на правото на защита (вж. в този смисъл Решение от 15 октомври 2002 г. по дело Limburgse Vinyl Maatschappij и др./Комисия, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P—C-252/99 P и C-254/99 P, Recueil, стр. I-8375, точки 315 и 316, както и Решение от 7 януари 2004 г. по дело Aalborg Portland и др./Комисия, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P и C-219/00 P, Recueil, стр. I-123, точки 66 и 67).

87 В това отношение изложението трябва да обявява ясно всички съществени факти, на които се основава Комисията на този стадий от процедурата (вж. Решение по дело Musique Diffusion française и др./Комисия, посочено по-горе, точка 14).

88 Следователно зачитането на правото на защита изисква по време на административната процедура на засегнатото предприятие да е била дадена възможност да изложи ефективно своята гледна точка относно истинността и релевантността на твърдените факти и обстоятелства, както и относно документите, възприети от Комисията в подкрепа на твърдението ѝ за наличието на нарушение (вж. Решение по дело Dalmine/Комисия, посочено по-горе, точка 44).

89 Трябва обаче да се констатира, че при обстоятелствата в настоящия случай самият факт, че към изложението на възраженията са приложени документите, от които са изведени фактите, въз основа на които ADM е квалифицирано като водач на картела, не е достатъчен, за да се отговори на споменатите по-горе изисквания, доколкото с посоченото изложение не му се позволява да оспорва тези факти и следователно да упражни ефективно своите права.

90 Следва да се отбележи, че доказателствата, от които са изведени фактите, обосноваващи квалифицирането на ADM като водач на картела в спорното решение, имат по необходимост, по своето естество, субективен характер, тъй като представляват свидетелски показания на лица, разследвани в рамките на процедурата за нарушение, образувана от Комисията или от други национални органи в областта на конкуренцията.

91 Така, от една страна, докладът на ФБР е резултат от разпита на бивш представител на ADM, който се е ползвал от имунитет в рамките на процедурата, проведена от органите на Съединените щати в областта на конкуренцията.

92 От друга страна, второто доказателство представлява спонтанно изявление на Cerestar, конкурентно на ADM предприятие на пазара на лимонената киселина, което е участвало във въпросния картел.

93 Все пак самото обстоятелство, че тези документи са били приложени към изложението на възраженията, не е позволило на жалбоподателя да прецени в каква степен Комисията е приела за достоверно всяко от доказателствата, изложени в посочените документи.

94 Следователно при обстоятелствата в конкретния случай не може да се счита, че като се е ограничила до прилагането към изложението на възраженията на документите и доказателствата, от които произтичат фактите, на които се основава в спорното решение, за да квалифицира жалбоподателя като водач

в картела, без тези факти да са споменати изрично в текста на самото изложение, Комисията е предоставила възможност на ADM да предяви правата си.

95 Поради това от гореизложеното следва, че Първоинстанционният съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е постановил, че Комисията не е нарушила правото на защита на жалбоподателя, квалифицирайки го като водач на картела въз основа на доказателствата, които за целта са били предоставени от нея, но не са били посочени в изпратеното на жалбоподателя изложение на възраженията.

96 Поради това втората част от първото правно основание трябва да бъде уважена.

По правни основания от второ до пето, изведени от грешки при прилагане на правото или от изопачаване на доказателствените средства, що се отнася до квалифицирането на ADM като водач на картела

97 С оглед на отговора, даден на първото изложено от ADM правно основание, не е необходимо да се разглеждат правни основания от второ до пето на жалбата, които също се отнасят до квалифицирането на ADM като водач на картела въз основа на доказателствата, изведени от доклада на ФБР и от изявлението на Cerestar.

По шестото правно основание, изведено от грешка при прилагане на правото във връзка с преценката на Първоинстанционния съд на невземането предвид на смекчаващи обстоятелства

Доводи на страните

98 ADM поддържа, че като е приел в точка 346 от обжалваното съдебно решение, че Комисията не е била задължена да вземе предвид смекчаващите обстоятелства, предвидени в Насоките в случай на преустановяване на нарушението, Първоинстанционният съд е изтълкувал неправилно последните. Действително, обратно на приетото от него в точки 335—340, вземането предвид на смекчаващи обстоятелства не би могло да представлява обикновена възможност, предоставена на Комисията, която би могла да отчете тайния характер на картела, когато взема решение дали то да се ползва от такива обстоятелства.

99 Комисията смята, че Първоинстанционният съд правилно не е приел, че преустановяване на нарушението води автоматично до намаляване на глобата. В това отношение Комисията разполагала със свобода на преценка с оглед по-конкретно на поведението на разглежданото предприятие. В конкретния случай ADM не било допринесло съществено към административната процедура, така че не могло да се ползва от смекчаващи обстоятелства.

Съображения на Съда

100 Следва да се припомни, че съгласно точка 3 от Насоките определеният от Комисията основен размер на глобата се намалява, по-конкретно когато обвиненото предприятие преустанови нарушението веднага след намесата на Комисията.

101 В това отношение Първоинстанционният съд приема в точка 338 от обжалваното съдебно решение, че тази разпоредба следва да се тълкува в смисъл, че само особените обстоятелства на конкретния случай, при които се конкретизира хипотезата на преустановяване на нарушението веднага след намесата на Комисията, могат да обосноват вземането предвид на преустановяването като смекчаващо обстоятелство.

102 Следователно Първоинстанционният съд отхвърля тезата на жалбоподателя, че преустановяването на картела трябва автоматично да доведе до прилагането на намаляване на основния размер на глобата съгласно точка 3 от Насоките, като подчертава в точка 337 от обжалваното съдебно решение, че тълкуването на тази разпоредба, за което ADM настоява, би накърнило полезния ефект на член 81, параграф 1 ЕО.

103 По този начин Първоинстанционният съд не е допуснал грешка при прилагане на правото.

104 Действително, трябва да се констатира, че предоставянето на подобно намаление на основния размер на глобата по необходимост е свързано с обстоятелствата по конкретния случай, които могат да накарат Комисията да не го предостави на предприятие, страна по незаконно споразумение.

105 При това положение да се признае ползването от смекчаващо обстоятелство в ситуации, при които едно предприятие е страна по явно незаконно споразумение, за което е знаело или не е могло да не знае, че съставлява нарушение, би могло да насърчи предприятията да продължат действието на тайно споразумение възможно най-дълго, с надеждата че тяхното поведение никога няма да бъде разкрито, като същевременно знаят, че ако поведението им бъде разкрито, биха могли да очакват намаляване на глобата, ако тогава преустановят нарушението. Подобно признаване би лишило наложената глоба от всякакъв възпиращ ефект и би накърнило полезния ефект на член 81, параграф 1 ЕО (вж. Решение от 19 март 2009 г. по дело Archer Daniels Midland/Комисия, C-510/06 P, Сборник, стр. I-1843, точка 149).

106 Следователно Първоинстанционният съд основателно е приел, че при установените от него обстоятелства жалбоподателят не би могъл да изтъква, че Комисията е била задължена да му предостави намаляване на основния размер на глобата, с мотива че той е преустановил своето незаконосъобразно поведение веднага след намесата на органите на Съединените щати в областта на конкуренцията.

107 Вследствие на това шестото правно основание трябва да се отхвърли като неоснователно.

По седмото правно основание, изведено от грешка при прилагане на правото при преценката на дял Б от Известието относно сътрудничеството

Доводи на страните

108 Като приема, че квалифицирането му като водач е погрешно, ADM упреква Първоинстанционния съд, че не е уважил правното му основание, съгласно което то е трябвало да се ползва от прилагането на дял Б от Известието относно сътрудничеството.

109 Според Комисията това правно основание повтаря първото правно основание на жалбата, поради което то следва да се обяви за недопустимо.

Съображения на Съда

110 Както е постановено в точка 95 от настоящото решение, Първоинстанционният съд погрешно е приел, че Комисията е могла да използва фактите, произтичащи от доклада на ФБР и от изявлението на Cerestar, въпреки че тези факти не са били посочени в изложението на възраженията, за да квалифицира ADM като водач на картела, без да наруши неговото право на защита.

111 Доколкото обаче Първоинстанционният съд е приел в точки 225 и 226 от обжалваното съдебно решение, че като се оставят настрана посочените по-горе доказателства, фактът, че са проведени двустранни срещи, е само една индиция и сам по себе си не позволява да се направи изводът, че жалбоподателят е действал като водач, от това следва, че Първоинстанционният съд погрешно е потвърдил квалифицирането на ADM като водач на картела.

112 Следователно доколкото жалбоподателят не е законно квалифициран като водач на картела, Първоинстанционният съд не е могъл, без да допусне грешка при прилагане на правото, да изключи прилагането на дял Б от Известието относно сътрудничеството, с мотива че ADM е имало водеща роля в картела.

113 Поради това настоящото правно основание следва да се уважи.

По осмото правно основание, изведено от нарушение на принципа на защита на оправданите правни очаквания

Доводи на страните

114 Според ADM констатациите на Първоинстанционния съд в точки 386—391 от обжалваното съдебно решение е трябвало да го доведат до извода, че Комисията е породила оправдано правно очакване у ADM, че размерът на глобата му ще бъде намален съгласно дял Б от Известието относно сътрудничеството. В това отношение жалбоподателят поддържа, че стадият на производството, на който се осъществява сътрудничеството, не е релевантен за пораждането на такива очаквания, обратно на приетото от Първоинстанционния съд в точка 394 от обжалваното съдебно решение. В това отношение то се позовава на Решение от 22 юни 2006 г. по дело Белгия и Forum 187/Комисия (C-182/03, Recueil, стр. I-5479, точки 147—167).

115 Комисията счита, че тъй като тя обективно не е в състояние да определи точно ролята на всеки участник в даден картел преди приключването на административното производство, ADM не е могло да има надежди относно евентуалното прилагане на „много съществено“ намаление на размера на глобата, която следва да му бъде наложена, по смисъла на дял Б от Известието относно сътрудничеството.

Съображения на Съда

116 От една страна, както подчертава генералният адвокат в точка 208 от своето заключение, трябва да се отбележи, че с настоящото правно основание ADM цели на стадия на обжалването да бъдат преразгледани преценените от Първоинстанционния съд факти, което не попада в компетентността на Съда, освен в случай на изопачаване на доказателства.

117 В настоящия случай обаче въз основа на разгледаните от Първоинстанционния съд в точки 386—391 от обжалваното съдебно решение доказателства той е могъл основателно да направи извода, че Комисията е искала да насърчи жалбоподателя да сътрудничи, без обаче да му предоставя конкретна гаранция за намаляване на размера на глобата, която следва да му бъде наложена съгласно дял Б от Известието относно сътрудничеството.

118 От друга страна, съгласно дял Д от това известие Комисията преценява дали са изпълнени условията, посочени в дял Б, В или Г от него едва в момента, когато приема окончателното си решение. Следователно Първоинстанционният съд не е допуснал грешка при прилагане на правото, като е постановил, че Комисията не е могла да предостави никаква конкретна гаранция на жалбоподателя за ползването на каквото и да било намаление на размера на глобата във фазата от производството, която предхожда приемането на окончателното решение.

119 Поради това осмото правно основание трябва да се отхвърли като отчасти недопустимо и отчасти неоснователно.

По деветото правно основание, изведено от нарушение на принципа, според който Комисията трябва да спазва правилата, които сама си е наложила

Доводи на страните

120 ADM упреква Първоинстанционния съд, че не е приел, че Комисията — погрешно — не е дефинирала съответния пазар, за да оцени отражението на картела, макар че това съставлява съществено предварително изискване, за да се приеме, че този картел е засегнал пазара. В случай обаче че Комисията бе дефинирала посочения пазар, тя трябваше да вземе предвид продуктите — заместители на лимонената киселина, и предвид представените от жалбоподателя доказателства да направи извода, че картелът не е имал отражение върху цените, прилагани в сектора на лимонената киселина.

121 Според Комисията, от една страна, това правно основание е недопустимо, тъй като жалбоподателят фактически иска от Съда да разгледа преценката на представените от него доказателства. От друга страна, подходът на ADM се основавал на неразбиране на целта, преследвана чрез определянето на разглеждания пазар. В конкретния случай трябвало да се разграничат преценката на наличието на нарушение на член 81 ЕО, която изисква да бъде определен съответният пазар и да бъде преценена тежестта на нарушението.

Съображения на Съда

122 В началото следва да се припомни, че Насоките предвиждат, че действителното отражение на нарушението на пазара е обстоятелство, което трябва да бъде взето предвид при преценката на тежестта на извършеното нарушение в рамките на определянето на размера на глобата.

123 Първоинстанционният съд посочва в точка 198 от обжалваното съдебно решение, че Комисията се е ограничила до пазара на лимонената киселина, за да определи действителното отражение на картела. По този начин тя не е отчела по-широкия пазар, който жалбоподателят е настоявал да се вземе предвид, включвайки продуктите — заместители на лимонената киселина, посочени от последния.

124 Така Първоинстанционният съд се позовава в точки 152—156 и 180—193 от обжалваното съдебно решение на анализа, направен от Комисията в спорното решение, който я е довел до извода за развитие на цените на лимонената киселина успоредно със създаването на картела — извод, неоспорен от ADM.

125 В това отношение, от една страна, ако действителното отражение на нарушението върху пазара е обстоятелство, което трябва да бъде взето предвид при преценката на тежестта на това нарушение, то представлява само един от критериите, наред с други, а именно характерът на нарушението и размерът на

географския пазар. Също така в Насоките се уточнява, че това действително отражение върху пазара следва да бъде взето предвид, когато може да бъде определено.

126 От друга страна, както посочва генералният адвокат в точки 200 и 201 от своето заключение, жалбоподателят не оспорва, че поне по отношение на част от пазара картелът е оказал влияние върху цените на лимонената киселина.

127 При тези условия Първоинстанционният съд основателно е приел в точки 200 и 201 от обжалваното съдебно решение, че доводите на жалбоподателя не могат да бъдат приети, тъй като той не е доказал, че Комисията е трябвало да констатира, че картелът не е имал отражение, ако беше определила съответния пазар, както настоява жалбоподателят.

128 По този начин, обратно на поддържаното от последния, Първоинстанционният съд се ограничава да приеме, че представените от него доказателства не позволяват да бъде оборен анализът на Комисията, без при това да се размества тежестта на доказване.

129 При това положение деветото правно основание следва се отхвърли като неоснователно.

130 С оглед на всички гореизложени съображения обжалваното съдебно решение следва да се отмени, доколкото с него се отхвърлят правните основания, на които се позовава жалбоподателят в подкрепа на жалбата си, целяща отмяната на спорното решение, доколкото в това решение той е квалифициран като водач на картела и на това основание, от една страна, се извършва увеличение на основния размер на глобата, която трябва да му бъде наложена, и от друга страна, се отказва прилагането на дял Б от Известието относно сътрудничеството в полза на жалбоподателя.

По жалбата пред Първоинстанционния съд

131 Съгласно член 61, първа алинея, второ изречение от Статута на Съда последният може в случаите на отмяна на решението на Първоинстанционния съд сам да постанови окончателно решение по делото, когато фазата на производството позволява това. Такъв е настоящият случай.

По правното основание, изведено от погрешно квалифициране като водач на картела

132 Правното основание, представено в подкрепа на жалбата срещу спорното решение, по което Първоинстанционният съд се е произнесъл погрешно, се вписва в оспорването от страна на жалбоподателя на квалифицирането му като водач на картела и на прилагането, на това основание, на увеличение с 35 % на основния размер на глобата.

133 Тъй като от точка 94 от настоящото решение следва, че Комисията не е дала възможност на ADM да предяви правата си във връзка с доказателствата, изведени от доклада на ФБР и от изявлението на Cerestar, които е възприела в спорното решение, за да го квалифицира като водач на картела, трябва да се провери дали тази институция е представила, освен тези факти, и доказателства, позволяващи приемането на такава квалификация.

134 В това отношение от съображения 263 и 264 от спорното решение, както и от точки 56—58 от Изложението на възраженията следва, че Комисията е изтъкнала

допълнително, че е проведен кръг от двустранни срещи между ADM и съответно HLR, H & R и JBL през януари 1991 г. с цел да се постави начало на картела и дори същият да се развие.

135 Същевременно в съображение 264 от спорното решение Комисията добавя, че „провеждането на кръг от двустранни срещи между ADM и неговите конкуренти малко преди първата многостранна среща на картела не е достатъчно, за да се приеме, че ADM е било подбудител за картела, но е много показателно за това“. По-нататък, в съображения 265 и 266 от решението Комисията се позовава на конкретни доказателства, изведени от доклада на ФБР и от изявлението на Cerestar.

136 Както обаче следва от точки 94 и 95 от настоящото съдебно решение, Комисията не е могла да се основе на решаващите доказателства, възприети съгласно съображения 265 и 266 от спорното решение, за да квалифицира ADM като водач на картела, без да наруши правото му на защита, макар че тези доказателства не са били посочени в изложението на възраженията.

137 Следователно, понеже само по себе си провеждането на кръга от двустранни срещи, посочено в съображения 263 и 264 от това решение, не е достатъчно за квалифицирането на ADM като водач на картела, Комисията не е доказала основателността на тази квалификация, така че не е могла да приложи към основния размер на глобата, наложена на жалбоподателя, увеличение от 35 % въз основа на утежняващо обстоятелство, свързано с посочената квалификация.

138 При това положение това правно основание следва да се уважи.

По правното основание, изведено от погрешно прилагане на разпоредбите на дял Б, буква б) от Известието относно сътрудничеството

Спорното решение

139 Въз основа на констатациите в съображение 305 от спорното решение Комисията съгласно дял Б от Известието относно сътрудничеството прави на Cerestar „много съществено намаление“, по-конкретно с 90 %, на размера на глобата, която би му била наложена при липса на сътрудничество. Всъщност в това съображение Комисията приема, че това предприятие е било първото, което е предоставило решаващи доказателства за съществуването на картела по време на среща, проведена със службите на Комисията на 29 октомври 1998 г. В следващото съображение тя добавя, че „предоставената от [Cerestar] на срещата от 29 октомври 1998 г. информация, която съответства на съдържащата се впоследствие в писменото му изявление от 25 март 1999 г., е достатъчна, за да се установи съществуването на картела, и е съобщена на Комисията преди предоставянето ѝ от ADM“. Поради това в съображение 308 от посоченото решение Комисията отхвърля тезата на ADM, според която последното е отговаряло на условията, предвидени в дял Б, за да се ползва от „много съществено намаление“ на размера на глобата.

Доводи на страните

140 В подкрепа на жалбата си пред Първоинстанционния съд ADM поддържа, че Комисията е приложила погрешно дял Б, буква б) от Известието относно сътрудничеството. Всъщност то било „първото, което е предоставило решаващи доказателства за съществуването на картела“ по смисъла на тази разпоредба по време на срещата от 11 декември 1998 г., тъй като доказателствата, представени от Cerestar на срещата от 29 октомври 1998 г., не са били „решаващи“ по смисъла на тази разпоредба.

141 На първо място, Cerestar не било предоставило никаква информация във връзка с картела за периода преди 12 май 1992 г. — датата, от която е започнало

участието му в него. Следователно Комисията е знаела за съществуването на картела през този период единствено въз основа на информацията, предоставена на първо място от ADM.

142 На второ място, изявлението на Cerestar, което съответства на информацията, съобщена устно по време на срещата от 29 октомври 1998 г., не било нито убедително, нито уточняващо относно датите на срещите и участниците в картела. Така Cerestar било посочило 32 срещи, които се състояли на различни дати в периода между 14 ноември 1991 г., т.е. преди участието му в картела, и 17 юли 1996 г., т.е. доста след неговото прекратяване. То било заявило, че девет от тях били срещи на картела, които със сигурност са се състояли, осем от тях били „възможни“, докато при останалите петнадесет не ставало въпрос за срещи на картела или „[било] все по-малко вероятно те да са такива“. Информация за идентичността на участниците била предоставена за три от седемнайсетте срещи, които били „сигурни“ или „възможни“ срещи на картела. Според свидетелските показания на другите засегнати предприятия и изводите на Комисията шест от така идентифицираните срещи в действителност въобще не се били състояли.

143 На трето място, накрая Cerestar било признало в писмо, адресирано до Комисията на 7 май 1999 г., че известен брой от така идентифицираните срещи в действителност не се били състояли.

144 На четвърто място, изявлението на Cerestar било общо и неубедително по отношение на предмета на срещите. Не били предоставени никакви конкретни данни за цените и квотите освен определените за самото Cerestar.

145 На пето място, не било ясно дали, подобно на ADM, Cerestar е предоставило на Комисията доказателство под формата на пряко свидетелско показание. Впрочем Cerestar впоследствие счело за нужно да доразвие и изясни устното си изявление от 29 октомври 1998 г.

146 На шесто място, самото Cerestar получило искане за по-подробна информация от страна на Комисията, с дата 3 март 1999 г. и основано на изявленията на ADM. Така Cerestar имало възможност да разгледа това искане за информация, в което се правело позоваване на дати и места, определени за срещите, и което се основавало на предоставените от ADM доказателства, преди да изпрати на Комисията окончателното си изявление от 25 март 1999 г.

147 Жалбоподателят поддържа, че представените от самия него доказателства са, напротив, убедителни. По време на срещата от 11 декември 1998 г. той дал на Комисията пряко свидетелско показание, писмено доказателство от периода на настъпване на фактите и документи с доказателствена стойност, установяващи рамката и прилагането на споразумението за организиране на картела. Представените от ADM доказателства предоставяли множество точни данни за срещите, участниците, механизмите на компенсиране и контрол и цените и квотите на картела.

148 Комисията твърди, че по отношение преценката на „решаващия“ характер на предоставените доказателства по смисъла на дял Б, буква б) от Известието относно сътрудничеството, е ирелевантно, че тези доказателства изхождат от предприятие, което не е участвало в твърдения картел през целия период на съществуването му. Всъщност тези доказателства трябвало да се отнасят до съществуването на картела, а не до неговата продължителност.

149 Също така, непълният характер на съобщената на Комисията информация не бил пречка тя да бъде считана за решаваща.

Съображения на Съда

150 В началото следва да се подчертае, както прави генералният адвокат в точки 221 и 222 от заключението си, че самият текст на дял Б, буква б) от Известието относно сътрудничеството не изисква „първото“ предприятие да е предоставило всички доказателства за пълните подробности относно функционирането на картела. Съгласно тази разпоредба, за да може да се счита за такова, е достатъчно

дадено предприятие да приведе решаващи доказателства за съществуването на картела. Този текст не изисква и представените доказателства да бъдат сами по себе си достатъчни за изготвянето на изложение на възраженията, нито пък за приемането на окончателно решение, с което се установява съществуването на нарушение. Въпреки че посочените в този дял Б, буква б) доказателства не трябва непременно да бъдат сами по себе си достатъчни за установяване на съществуването на картела, те все пак трябва да бъдат решаващи за целта. Следователно трябва да са не просто индикация за посоката на водените от Комисията разследвания, а доказателства, които могат да бъдат използвани пряко като главна основа за доказването при решение за установяване на нарушение.

151 Следва също да се подчертае, че в рамките на посочения дял Б, буква б) е без значение фактът, че решаващите доказателства са предоставени устно.

152 Накрая, Комисията разполага с определена свобода на преценка, за да оцени дали сътрудничеството на дадено предприятие е „решаващо“ по смисъла на тази разпоредба с оглед на установяване наличието на нарушение и преустановяването на последното, така че единствено явно прекаленото използване на тази свобода на преценка може да бъде предмет на критика.

153 Именно в светлината на горните съображения следва да се разгледа въпросът дали в настоящия случай Комисията е допуснала явна грешка в преценката, като е решила, че Cerestar е било първото предприятие, което е предоставило решаващи доказателства за съществуването на картела.

154 В съображения 305 и 306 от спорното решение Комисията е посочила, че Cerestar е било първото предприятие, предоставило решаващи доказателства, които позволяват да се докаже съществуването на картела по време на среща от 29 октомври 1998 г., тъй като изявленията на това предприятие са били потвърдени писмено на 25 март 1999 г.

155 На първо място, следва да се отбележи, че ADM не би могло да оспорва решаващия характер на предоставената от Cerestar информация единствено с мотива че последното е участвало в картела само една година след привеждането му в действие.

156 Действително, от една страна, както основателно подчертава Комисията, дял Б, буква б) от Известието относно сътрудничеството изисква предоставените решаващи доказателства да се отнасят до самото съществуване на картела, а не до неговата продължителност.

157 От друга страна, изявлението на Cerestar съдържа данни относно многостранни срещи, състояли се преди участието му в картела, които са подкрепени от изявленията на ADM по време на срещата между съответните представители на същото и на Комисията.

158 На второ място, по отношение на самото съдържание на изявлението на Cerestar е важно да се подчертае, от една страна, че в него са описани механизмите на картела, а именно системата на определяне на цените, разпределянето на пазарни дялове, системата за обмен на информация и механизмите на компенсиране. От друга страна, това изявление съдържа списък на различните срещи, състояли се между участващите в картела предприятия.

159 Макар да е вярно, че съдържащата се в изявлението на Cerestar информация има отчасти приблизителен характер и не съдържа систематично цифрови данни относно решенията, взети по време на срещите на картела, това не променя обстоятелството, че Комисията е могла да приеме, без да допусне явна грешка в преценката, че тези доказателства са били решаващи за доказване на съществуването на картела.

160 Предоставената от Cerestar по време на срещата от 29 октомври 1998 г. информация позволява на Комисията да узнае за съществуването на картела на

европейския пазар на лимонената киселина, да се запознае приблизително с продължителността, механизмите и начина на функционирането му.

161 При това положение, без обаче да съставляват доказателства, сами по себе си достатъчни по отношение на всички аспекти на нарушението, предоставените от Cerestar доказателства са нещо повече от индикация за посоката на водените от Комисията разследвания, тъй като могат да бъдат използвани пряко от последната за доказване на съществуването на картела.

162 В това отношение фактът, че тази информация не е получена в резултат от пряко свидетелско показание или че е била допълнена или уточнена впоследствие, е ирелевантен при преценката на нейния решаващ характер.

163 Следователно трябва да се отхвърли правното основание на жалбоподателя, изведено от погрешното прилагане от Комисията на дял Б, буква б) от Известието относно сътрудничеството.

164 От всички тези съображения следва, че по силата на член 61, първа алинея от Статута на Съда трябва да бъде отменен член 3 от спорното решение, доколкото с него размерът на дължимата от ADM глоба се определя на 39,69 милиона евро, като се има предвид увеличението с 35 % на основния размер на глобата, която следва да му бъде наложена поради качеството му на водач в картела, и следователно тази глоба трябва да бъде намалена на 29,4 милиона евро.

По съдебните разноски

165 Съгласно член 122, първа алинея от Процедурния правилник когато жалбата е основателна и окончателното решение по правния спор се взема от Съда, той се произнася по съдебните разноски. В съответствие с член 69, параграф 2 от същия правилник, който съгласно член 118 от него е приложим относно производството по обжалване, загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. Съгласно член 69, параграф 3 от посочения правилник ако страните са загубили съответно по едно или няколко от предявените основания, Съдът може да разпредели разноските или да реши всяка страна да понесе направените от нея разноски.

166 Понеже в рамките на производството по обжалване не са приети отчасти правните основания на двете страни, Комисията следва да бъде осъдена да понесе половината от съдебните разноски, направени от жалбоподателя, като последният понесе съдебните разноски, направени от Комисията, както и половината от направените от него такива.

167 Що се отнася до производството пред Първоинстанционния съд, тъй като обжалваното съдебно решение е отчасти отменено, а исканията на жалбоподателя в първоинстанционното производство са отчасти уважени, на Комисията следва да се възложи заплащането на една четвърт от съдебните разноски в първоинстанционното производство, направени от жалбоподателя, като последният понесе съдебните разноски, направени от Комисията, както и три четвърти от направените от него съдебни разноски.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) Отменя Решение на Първоинстанционния съд на Европейските общности от 27 септември 2006 година по дело Archer Daniels Midland/Комисия (T-59/02), доколкото с него се отхвърля правното основание на Archer Daniels Midland Co., свързано с нарушение на правото му на защита в хода на административното производство, довело до приемането на Решение 2002/742/ЕО на Комисията от 5 декември 2001 година относно процедура по член 81 от Договора за ЕО и член 53 от Споразумението за ЕИП (преписка COMP/E 1/36.604 — Лимонена

киселина), предвид това, че Комисията на Европейските общности не му е предоставила възможност да предяви правата си по отношение на фактите, на които тя се е основала, за да квалифицира Archer Daniels Midland Co. като водач на картела.

2) Отменя Решение на Първоинстанционния съд на Европейските общности от 27 септември 2006 година по дело Archer Daniels Midland/ Комисия, доколкото с него се отхвърля като ирелевантно правното основание на Archer Daniels Midland Co., свързано с погрешното прилагане от Комисията на Европейските общности на дял Б, буква б) от Известието на Комисията от 18 юли 1996 година за намаляване или освобождаване от отговорност в случаите на картел.

3) Отменя член 3 от Решение 2002/742/ЕО, доколкото с него размерът на дължимата от Archer Daniels Midland Co. глоба се определя на 39,69 милиона евро.

4) Определя на 29,4 милиона евро размера на дължимата от Archer Daniels Midland Co. глоба за нарушението, установено в член 1 от Решение 2002/742/ЕО, отчасти отменено с Решение на Първоинстанционния съд на Европейските общности от 27 септември 2006 година по дело Archer Daniels Midland/Комисия (T-59/02).

5) Отхвърля жалбата в останалата ѝ част.

6) Осъжда Archer Daniels Midland Co. да понесе три четвърти от направените от него съдебни разноски и съдебните разноски, направени от Комисията на Европейските общности във връзка с производството пред Първоинстанционния съд на Европейските общности, както и половината от съдебните разноски, направени от него, и разноските, направени от Комисията на Европейските общности във връзка с производството по обжалване.

7) **Осъжда Комисията на Европейските общности да заплати една четвърта част от съдебните разноски, направени от Archer Daniels Midland Co. във връзка с производството пред Първоинстанционния съд на Европейските общности, както и половината от съдебните разноски, направени от Archer Daniels Midland Co. във връзка с производството по обжалване.**

Подписи